

Olvasók fóruma

Joachim Bauer *Hogyan válunk az-zá, amik vagyunk?* c. cikkének (ÉV, 2007. június) mondandóját alapvetően helyesnek tartom, de néhány megjegyzéssel:

1) Darwin nem volt olyan malthusiánus, mint a cikk állítja. Ez a náci ideológia árnyéka Darwin munkásságán. Ő a fajok közötti versengésről írt, ami igaz is, hiszen a fajok nincsenek egymással génközösségben. Egyébként még a fajok között is van látszólagos kooperáció, szimbiózis, ez azonban koevolúció, együttfejlődés eredménye.

2) Kár volt lehúznia az önző gén elméletet, mert az egyébként igaz, és az önzetlenség egyedi szinten levezethető belőle. A gének nem önzőek, hanem önmagukra irányulóak, hiszen mást sem tudnak, mint az adott (gén)környezetben önmaguk lemásolódását biztosítani.

3) Az utolsó mondatban a farkasokra való utalás szintén téves. Konrad Lorenz és Csányi Vilmos munkásságából tudjuk, hogy a veszélyes fegyverekkel ellátott állatok milyen mélyen szabályozott agresszióval rendelkeznek. Sajnos, pont az embernek nincsenek ilyen hegyes fogai, szarvai – csak atomrakétái.

4) Meglehetősen erőtlenül ír a szociális magatartás kifejlődéséről magasabbrendű élőlények esetében. Pedig úgy látom, mondandójának ez a lényege. Számos faj azzal szerez előnyt, hogy egyedei nagyon összetartanak. Ez még hátrányos is lehet az egyednek, ha előnyös a géneknek, és a fajnak mint gén-medencének.

5) Nem érinti a cikk, de igen bonyolult a helyzet a csoportsszolidaritás jelenségével, ami szintén jellemző az intelligens emlősökre (csimpánz, kutya, patkány stb.) Csányi azt állítja, minél erősebb a csoport iránti indoktrináció a fiatal felnőtt korban, annál intenzívebb a faj más hasonló csoportjaival szembeni elutasítás. Na, ezt add össze a fentiekkel!

Összességében nem nagyon alapos biológiai szemléletű a cikk, hanem az erkölcsi eszméket próbálja védelmébe venni úgy, hogy közben a darwinizmust támadja. Pedig ennél bonyolultabb a helyzet. Szerintem abból kellene kiindulni, hogy milyen önző és önzetlen evolúciós örökséggel rendelkezünk, ehhez képest mi változott a mémevolúció és az eszközhasználat megjelenése óta, és legfőképpen: ho-

gyan lehetne megmaradni, ha vannak ideológiáink, bombáink, ravaszkodásaink és Teréz anyáink egyaránt?

*

Annak idején elvégeztem egy játékos felmérést végzős gimnazisták körében. Egy bizonyos sorrendbe kellett állítani a következő fogalmakat:

Föld – emberiség – nemzet – család – csoport – én – génjeim – egy kapott eszme – egy gondolatom.

Össze-vissza voltak felírva, és ki is lehetett egészíteni. Három osztályból 66-an állították sorrendbe, értelmesen, értékelhetően. Az eloszlások szépek voltak, és amennyire lehet, szimmetrikusak. Mindenki mindent kitöltött, és 42-en fűztek hozzá további szavakat.

A sorrendberakás kérdése ez volt: Mennyire érzed fontosnak, hogy az adott dolog jól és hosszan megmaradjon?

(5 perc alatt végeztek, és utána kaptak még egy kérdést.)

Az első kérdésre adott válaszok sorrendje:

Család > Föld nemzet > csoport emberiség > én > eszme > gondolat > gén.

Papírforma szerint az „én” az 5-7. helyre került, és a család lett az első. A többi látható. A jel lényegében azonos helyezést jelent. A család és a Föld eloszlása hasonló volt, de azzal a különbséggel, hogy a család az utolsó három helyre sosem került. Az „emberiség” eloszlása kétpúpú volt, a harmadik vagy a hatodik helyre tették szívesen.

A tizedikként hozzáírt szavak szintén dobogós helyezést kaptak – ezért írták hozzá őket:

6 db szeretet, 5 db szerelem, 5 db béke, 5 db barátok, 3 hit, 3 Isten, 2 állatok, 2 egészség.

Továbbá: értelem, zene, jövő, remény, hagyomány, változás, Univerzum, tánc.

Inkább ellenpéldaként, a sor végén szerepelt: állam, emlékezet, igazság, emberség.

Összesen 42. A kiértékelhetőséget inkább javította a hozzáadásuk, mint rontotta volna.

A második kérdés előtt 5 percig semleges szöveget olvastam, hogy felejtessenek, és a papírt sem láthatták.

Ezután megkérdeztem, átgondolták-e, hogy

1) amit az „én” elé írtak, azért adott esetben meg is kell tudni halni;

2) a nagyobb tartalmazza a kisebbet (végül is csak ennek a pontnak lett kimutatható hatása);

3) a gondolat, eszme csak úgy élhet tovább, ha megőrzi környezetét, és vannak hordozói is;

4) az én/gén prioritás az élővilág alapszabálya, de nem csoda, ha az emberek az ént az 5-7. helyre írják, mert látnak fontosabbakat is.

A gyerekek elkezdtek forgatni a papírjaikat. Mondtam, azt inkább ne tegyék, hanem írjanak egy teljesen újat, ezzel a jelmonddal: Mennyire gondolom fontosnak, hogy az adott dolog jól és hosszan megmaradjon? És most egymás között is megbeszélhetik.

Eredmények:

1) Az „én” helyzete nem változott, nem ijedtek meg a haláltól.

2) Szignifikánsan emelkedett a Föld és az emberiség pozíciója, a többi csak emiatt változott meg.

3) A mémekkel (eszmeikkel) kapcsolatban sem volt változás, bár az óra végén tisztáztuk, hogy az első négy-öt sorrendje (pl. nemzet, csoport) nyilván tanult mém-eszme. A „nagyobb tartalmazza a kisebbet” elvét pedig épp most tanulták.

4) A génekkel kapcsolatban sem változott semmi, hiszen nem ismerik Dawkins génelméletét. Nyilván azért került az utolsó helyre, mert nem tudták hová tenni, de azért le akarták írni.

Tehát az új sorrend 5 perc gondolkodás és „befolyásolás” után:

Föld > család emberiség > nemzet > csoport > én > eszme > gondolat > gén

Az eloszlások most is nagyon jók voltak, kimagasló csúcsokkal.

A Föld megmaradása 1,8 ponttal javult, és első lett. Az emberiség 1,7 ponttal javult, két hellyel előrelépett, és megelőzte a nemzetet.

Már csak ezért is érdemes ilyen kísérleteket végezni. A diákok fele életében először írt le olyan fontossági sorrendet, ahol első helyeken volt a Föld vagy az emberiség megmaradása – és a középmezőny végén az „én” jóléte.

Az egész felmérés 20 percet vett igénybe. Az óra után azt mondták, hogy érdekes volt, és soha még ilyet nem kérdeztek tőlük.

Dóry István
Egyházasszalu

Gondolatok az *Utamnak Mekkába kell vezetnie* c. interjú nyomán (ÉV, 2007. június)

Rüdiger Nehberg, 67 éves egykori cukrász, majd túlélőművész, ma lányok nemi megcsonkítása elleni harcos.

Mindannyian többé-kevésbé körül vagyunk metélve. És mindünkben ott van a képességek hatalmas tárháza. Mindünket körülmetélik a jelenlegi körülmények, neveletésünk hagyománya és folyamatos mechanikus reagálásunk mindenre és mindenkire, akivel kapcsolatba kerülünk. És ez még csak nem is fáj. Olyan jól van kitalálva a hipnotikus körülmetélés, hogy úgy gondoljuk, Isten országa vár minket a végén. A testi csonkítás borzalmas – Nehberg nagyon szemléletesen leírja cikkében azt a sokkot, amit átélt egy ilyen eset szemtanújaként. Az érzelmi megcsonkítások soráról a pszichológusok tájékoztatnak, és csak környezetünk veszi észre a rajtunk elkövetett csonkítás maradandó hatását. Ha mi csonkolunk érzelmileg valaki mást, azt észre sem vesszük. A gondolkozásbeli csonkolás hatása alig tűnik fel valakinek. „Nem túl intelligens” – mondjuk –, és ha lehet elkerüljük, vagy meggyőzzük, mert gyengébb, és ezzel csonkoljuk. A lelkiismereti csonkolás pedig annyira általános, hogy messze kilógnak a sorból azok, akikkel ez nem történik meg, vagy helyesebben szólva újra, minden csonkolás

ellenére „kinő” a lelkiismeretük. Ők a nehbergek, a ghandik, a bulányik, a prakashok és még sokan élő mások is, minden, más és a saját körülmetéltségére érzékeny ember, aki képes volt megőrizni, vagy hatalmas munkával újra hagyni kinőni elveszett lelkiismeretét.

A másik oldalon pedig ott van a kihasználatlan képességek hatalmas tárháza. Hányan vannak, akik tele vannak jó szándékkal, tenni akarással, de csonkoltságuk miatt nem képesek nekiindulni sem a sivatagnak, sem a tengernek, sem a közvélemény mocsarának, sem az érzelmi konfliktusok dzsungelének. Nem a tűz hiányzik, mert akkor a jó szándék sem jelentkezne, hanem a kapcsolat a gondolat és az érzelmi erő között. Csonkoltak vagyunk. Inkább cikkeket írunk, vagy ahogy Nehberg írja: „idegenként az ember nem tehet semmit...” álláspontra helyezkedünk, és maradunk azon a képesség-szinten, amit elfogadtunk: erre vagyok képes, többre nem. Pedig a cukrász példája pont az, hogy mindenre képes egy ember. Mindenre fizikailag, érzelmileg, gondolkozásban, és ezek összhangja esetén, a lelkiismeret terén is.

Igen, igaz amit Nehberg ír: „Utamnak Mekkába kell vezetnie”. Voltak már korábban is, akik tudták, hogy senki más nem tud a csonkolás ellen tenni, csak az, akinél a hatalom és az erő van. A politikai, a vallási és a pénzügyi hatalmasok.

Ők tudnak rendeletet hozni, ők tudnak büntetni. Kétezer évvel nagy Tanítónk után még mindig csak az erő, a hatalom felhasználásával, a testi csonkítás ellen kell harcolniuk a legjobbaknak. Csonkolt vezetők csonkolt nyája vagyunk, legjobbjainkat pedig, amint lehet, likvidáljuk. Itt tartunk, még mindig. Jézus okosabb volt. Először kinevelte a tizenkettőt, és csak utána ment fel Jeruzsálembe, mert valószínűleg tudta, hogy ott semmi jóra nem számíthat, de meg kellett tennie – legalább a fizikailag csonkoltak érdekében.

Pedig pont fordítva kellene lenniük a dolgoknak. A lelkiismereti csonkoltság megszüntetése magától biztosítaná a gondolkozás, az érzellem és a test minden csonkoltságának megszűnését. A Földön éhezés van, kizsákmányolás, fizikai csonkítás, háború, de mindennek oka nem a testben van, nem is az érzelmben, sem a gondolkozásban, hanem az előzőek összhangjának hiányából, a lelkiismeret hiányos működéséből származik. Pedig ott van mindannyiunkban. De nem működik, ha nincs meg a mindent együttlátás, a mindennel együtt-érzés, és a minden felülről vezéreltségének megtapasztalása. Magyarul szólva: amíg nem látom a helyemet és szerepemet az egészben, addig mindent elfogadok, elhiszek, mindenben reménykedem és mindent szeretek, és így csak másokra reagálok – a legjobb szándékkal –, tehát nem felülről vezérelt vagyok, hanem alulról. Ez a

nagy hipnózis, amely évezredek óta csonkol minket. És ez ellen a hipnózis ellen nincs más el-lenszer, mint az egyre szélesebb körű, tudatos kis-közösségi munka és együtt szenvedés, egy olyan vezetés mellett, amelynek egyetlen célja a lelkiismeret működését akadályozó minden tényező fokozatos átvilágítása.

**Farkas István
Budapest**

